

A LEADER megközelítés alakulása az uniós dokumentumok és politikák tükrében

„Merre tovább Mecsekvidék”

LEADER konferencia

2022. október 14.

Kozármisleny

Finta István Ph.D.

KRTK

Tudományos munkatárs

A FEJLESZTÉSI MÓDSZER TÉRNYERÉSE

UNIÓS SZINTEN

- 1991-től az Unió Bizottságának kezdeményezéseként – mely nem az operatív programok kötöttebb keretét jelentette – kezdetben kísérleti jelleggel alkalmazták (LEADER I-II., majd LEADER Plus);
- A „mainstream”-be a 2007-2013-as időszakba került az EMVA 4. tengelyeként.
- 2014-től CLLD (közösségvezérelt helyi fejlesztés) néven megjelent a kohéziós és strukturális alapok rendszerében. 2021-2027-es időszakban az integrált városfejlesztés egyik lehetséges eszköze, az ERFA forrásainak 8%-val.

Az uniós fejlesztéspolitika alakulását befolyásoló szereplők

- **Bizottság (jogi szabályozást előkészítő szerv);**
- **Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, és a**
- **Régiók Bizottsága (véleményező szervek);**
- **Európai Parlament (jogalkotó véleményező szerv);**

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2021. december 2-i (EU) 2021/2115 RENDELETE

- (93) A helyi fejlesztés tekintetében alkalmazott LEADER-megközelítés eredményesnek bizonyult a vidéki térségek fejlődésének előmozdítása terén azáltal, hogy alulról felfelé építkező megközelítést alkalmazva teljes mértékben figyelembe vette a helyi kezdeményezésen alapuló vidékfejlesztés iránti multiszektorális igényeket. A LEADER-t ezért a jövőben is fenn kell tartani és annak alkalmazását továbbra is kötelezővé kell tenni egy, az EMVA keretében biztosított minimumallokációval.

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG (2017/C 345/06) VÉLEMÉNYE

- 3.10. A LEADER-módszer kipróbált fejlesztési eszköz, amely lehetővé teszi a közsféra és a civil társadalom részvételét a helyi partnerségekben. Az EGSZB még 2011-ben megjegyezte, hogy a módszer számára az összes esb-alap finanszírozási forrásait hozzáférhetővé kellene tenni. A LEADER pozitív tényező volt a városi-vidéki összeköttetések javításában is
- 3.6. A nyilatkozat 8. pontja kimondja, hogy a LEADER sikerére és az alapjául szolgáló, alulról építkező megközelítésre kell építeni. Az EGSZB számos dokumentumban kifejtette álláspontját az uniós kohéziós politikáról, az annak keretében létesített partnerségekről, a LEADER-módszerről és a közösségvezérelt helyi fejlesztés új megközelítéséről.

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG (2015/C 230/01) VÉLEMÉNYE

(Roman Haken)

- Az eszköz sikeréhez minden (európai, nemzeti, regionális és helyi) szinten politikai támogatásra van szükség.

A RÉGIÓK EURÓPAI BIZOTTSÁGA

(2020/C 39/05) VÉLEMÉNYE

- hangsúlyozza, hogy az olyan területi eszközökről, mint a közösségvezérelt helyi fejlesztés és az integrált területi beruházások, már bebizonyosodott, hogy hasznos eszközei a „polgárközeli Európa” megvalósításának. A LEADER/közösségvezérelt helyi fejlesztés által elért eredmények azt mutatják, hogy a helyi akciócsoportok képesek az európai értékek megvédésére, ha elismerik őket a helyi, regionális és nemzeti szintű változás és fejlesztés helyi mozgóerőiként. Az összes érintett helyi szereplő és a polgárok aktív bevonása révén a közösségvezérelt helyi fejlesztés képes arra, hogy helyi eszközökkel választ adjon az európai szinten felmerülő igényekre, és így segít fokozni az EU legitimitását. A LEADER/közösségvezérelt helyi fejlesztés a fenntartható fejlődési célok helyi szintű megvalósításában is fontos eszközt jelent.

AZ EURÓPAI PARLAMENT 2016. május 10-I (2018/C 076/01) ÁLLÁSFOGLALÁSA

- 24. sajnálatosnak tartja, hogy több tagállamban a CLLD bevezetése az egyetlen alapból történő finanszírozás megközelítésével történik, ami elvesztegetett lehetőségekhez vezethet hatékonyabb helyi fejlesztési stratégiák létrehozása tekintetében; emlékeztet az integrált megközelítés fontosságára és arra, hogy a lehető legtöbb helyi civil társadalmi érdekelt fél bevonására van szükség;
- 28. aggodalmának ad hangot amiatt, hogy egyes tagállamokban a közösségvezérelt helyi fejlesztések inkább csak egy rubrika kipipálását jelentik, nem pedig egy valódi, alulról építkező megközelítést; ezzel összefüggésben kitarat amellet, hogy a helyi szereplőknek valódi döntéshozatali jogkör jár;

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG (2018/C 129/06) VÉLEMÉNYE

- 3.7. Az EGSZB határozottan támogatja az alulról építkező döntéshozatali folyamatot, amely garantálja, hogy a beruházások összhangban legyenek a helyi területek valós igényeivel és lehetőségeivel. A közösségvezérelt helyi fejlesztésnek még rugalmasabbnak kell lennie annak érdekében, hogy felölelje az összes lehetséges közösségi igényt, és lehetővé tegye a helyi lakosság számára a helyi fejlesztési stratégiájuk szempontjából leglényegesebb kérdések kiválasztását.

A hozzáadott érték, mint az elvek, megkülönböztető sajátosságok, és a konkrét fejlesztési tevékenység közötti kapocs

- **Miért fontos:** A BIZOTTSÁG 2022. szeptember 6-i (EU) 2022/1475 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE,
- 2. cikk „A KAP stratégiai tervek végrehajtási időszakbeli értékelése

d) a tagállamok értékeléssel kapcsolatos igényei alapján és a KAP stratégiai terv beavatkozási logikájára és végrehajtására figyelemmel a tagállamok adott esetben a KAP stratégiai tervben meghatározott egyedi beavatkozásokat vagy témákat is vizsgálják, többek között az (EU) 2021/2115 rendelet 109. cikke (2) bekezdésének a) pontjában említett környezetés éghajlatvédelmi struktúrát, az említett rendelet 3. cikkének 15. pontjában meghatározott LEADER hozzáadott értékét....”

- Az Európai Számvevőszék 2022. júliusi különjelentése megkülönböztetett figyelemmel foglalkozott a hozzáadott értékkel, és kevésbé győződött meg arról, hogy van ilyen;

Mitől más a LEADER megközelítés, miből vezethető le a hozzáadott érték?

Uniós értelmezés szerint a hozzáadott érték:

- a társadalmi tőke fejlesztése,
- a helyi irányítás javítása,
- jobb projekteredmények

Pontos fogalomhiány, homályos tartalom,
számvevőszéki kritika

Mitől más a LEADER megközelítés, miből vezethető le a hozzáadott érték?

A LEADER fejlesztési módszer fontosabb megkülönböztető sajátosságai

- Személyes jelenlét, elérhetőség (alulról építkezés következménye);
- A helyi sajátosságok figyelembe vétele (kevés forrás-fókuszált célok, nem mindent és mindenkit képes támogatni);
- Valós partnerség: a lehető legszélesebb körű bevonás a tervezés során, multiszektorális képviselet a döntéshozásban;
- Hiányzó elem: komplexitás

A LEADER hozzáadott érték kiegészítő, vagy hiánypótló?

Példák a kritériumokra, projektekre, eredményekre és a LEADER hiánypótló vagy kiegészítő szerepére

LEADER alapelvek, megkülönböztető sajátosságok, amelyekből az eredmények levezethetők	Project címe, rövid leírása	Legkimagaslóbb eredmények	Lenne (Leader nélkül)	Nem lenne (Leader nélkül)
Alulról építkezés (a helyi sajátosságok figyelembevétele, a LEADER szervező, generáló, motiváló és elősegítő tevékenysége)	Olyan eszközbeszerzések, amelyek központi programokból nem kaphattak támogatást (pl. nem fér bele a célba, a támogatás minimális összegébe, a támogatás intenzitása nem megfelelő, az elvárt mutatók nem teljesíthetők). Készségfejlesztési programok	Hatékonyabb munkahelyteremtés (adott forrásból sokkal több munkahelyet lehet létrehozni). Népességmegtartás, helyi identitás, a helyi közösség megerősítése	X	X
Innováció	“Guruló műhely”, házhoz viszi a megoldásokat (több, mint handyman) Recirkulációs halgazdaság	Új szolgáltatás helyi elérhetősége Új munkahely, az ökológiai lábnyom csökkentése		X
Területiség, hálózatosság	3 LAG-ot érintő együttműködés, amely a régió folklórára épül és a kastélyok fejlesztését célozza	A vidéki örökség megőrzése, turisztikai vonzerő növelése		X
Complexity	?	?		?
Partnerség (döntéshozó testület összetétele, munkamódszer a tervezéstől a megvalósításig, monitoring)	Fa- és virágültetési program az állami erdészet, a helyi hatóságok, egy nemzeti szövetség, a helyi lakosok és a LEADER-szervezet együttműködésével.	A döntéshozó testület döntéshozatali elveinek és etikai kódexének kialakítása Hosszú távú és költséghatékonyabb fenntarthatóság A források igazságos, a területek és szereplők között kiegyensúlyozott elosztása, amely jobban biztosítja a területi egyenlőtlenségek csökkentését		X X

Innovativitás

VII. MELLÉKLET

A HELYI AKCIÓCSOPORTOKRA ÉS AZ ÁLTALUK A LEADER KERETÉBEN FOLYTATOTT TEVÉKENYSÉGEKRE VONATKOZÓ, A 14. CIKK (2) BEKEZDÉSÉBEN EMLÍTETT ADATOKKAL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

- *„c) L710: a helyi környezetben innovatív jellegű műveletek száma*
- *A tagállamok jelentést tesznek az (EU) 2021/1060 rendelet 31. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti, a helyi környezetben innovatív jellegűnek minősülő műveletekről.*
- *A tagállamok, a regionális hatóságok vagy a HACs-ok meghatározzák „a helyi környezetben innovatív jellegű” művelet fogalmát;”*
- Innovativitás, mint alapvető értékelési szempont;

Mit várhatnak el uniós szinten a LEADER-től?

- i. L801: a tudástranszferhez kapcsolódó műveletek száma, beleértve a fenntartható, gazdasági, társadalmi, környezeti és éghajlatbarát teljesítményre vonatkozó tanácsadást, képzést és tudáscserét;
- ii. L802: a termelői szervezetekkel, a helyi piacokkal, a rövid ellátási láncokkal és a minőségrendszerekkel kapcsolatos műveletek száma, beleértve a beruházástámogatást, a marketingtevékenységeket stb.;
- iii. L803: a megújulóenergia-termelési kapacitásokhoz kapcsolódó műveletek száma, beleértve a bioalapú energiatermelés kapacitásaihoz kapcsolódó műveleteket is;
- iv. L804: a környezeti fenntarthatósághoz, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célok eléréséhez hozzájáruló műveletek száma a vidéki térségekben;
- v. L805: a munkahelyteremtő műveletek száma;
- vi. L806: a vidéki vállalkozásokat - többek között a biogazdaság területén működő vállalkozásokat - támogató műveletek száma;
- vii. L807: az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos műveletek száma;
- viii. L808: a szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához, többek között a széles sávú rendszerekhez való hozzáférést javító műveletek száma;
- ix. L809: a társadalmi befogadás területén végrehajtott műveletek száma;
- x. L810: az i-ix. alpontban felsoroltaktól eltérő kategóriákba tartozó műveletek száma.

A LEADER megközelítés érvényesülésének feltételei

Míg a megkülönböztető sajátosságok alapján az állapítható meg, hogy egyáltalán LEADER típusú beavatkozásról van-e szó, vagy sem, addig a feltételek – pontosabban azok teljesülése, vagy a teljesülés hiánya – azt mutatják meg, hogy a LEADER megközelítés eredményes, sikeres lesz, vagy éppen ellenkezőleg, sor sem kerülhet a LEADER módszer alkalmazására (a megvalósult program csak nevében az).

Feltételek:

- politikai támogatottság, és tényleges partnerség,
- döntési mozgástér,
- megfelelő finanszírozás,
- kompetenciák és készségek a szervezeten belül,
- a tevékenységhez, a fejlesztési módszer sajátosságaihoz illeszkedő területi lépték,
- az alkalmazott eljárásrend (bonyolultsága, egyszerűsége).

Köszönöm a figyelmet!